

**Відгук
на дисертацію**

Ільїна Михайло Вікторовича

«Психологічний інфантилізм як чинник самопрезентації особистості»
представлену на здобуття наукового ступеня кандидат психологічних наук
за спеціальністю 19.00.01- загальна психологія, історія психології

З кожним кроком у майбутнє сучасна молодь віддаляється від особистісної зрілості, яка обумовлює відповідальність за прийняті рішення, вибір життєвого шляху, формування самостійності та ініціативності. Інфантильна самосвідомість формується під впливом культурних особливостей соціуму і проявляється в сукупності ознак: дитячості розумової діяльності, поведінкових патернів, емоційно-вольової нестійкості і реактивності, егоїстичної мотивації досягнення, короткостроковому цілепокладанні, поверховості ціннісних орієнтацій і моральних якостей, нерозвинутих емпатії та альтруїзму, у використанні регресії при подоланні життєвих труднощів та інших.

Г. Іххайзер писав, що індивід повинен діяти таким чином, щоб навмисно або ненавмисно самовиразитися, а інші, в свою чергу, повинні отримати враження про нього. Здатність індивіда до самопрезентації, тобто до здатності справляти враження на інших містить наступні види активності: довільне самовираження, яким людина дає інформацію про себе, і мимовільне самовираження, яким людина видає себе. У разі психологічного інфантилізму як чиннику самопрезентації особистості і перший і другий вид презентації можна розглядати як захисно-адаптивні або маніпулятивні утворення психіки людини або як симптоматику самої діючої особи.

Отже, незважаючи на актуальність вивчення феномена інфантилізму в психології треба зазначити, що частіше інфантилізм розглядається як особистісна особливість, як характеристика процесу розвитку, як прояв культурних особливостей, як такий що має складну структуру. Вивчення

інфантилізму як чиннику самопрезентації особистості є не тільки актуальним, але й важливим для знаходження напрямків, підходів, механізмів і методів, що сприяють гальмуванню поширення інфантильності і інфантилізму в серед молоді України. Враховуючи все вище зазначене дисертаційне дослідження М.В.Ільїна відповідає одному з найактуальніших питань в загальній, соціальній, віковій психології та психології особистості.

Отже, об'єктом дисертаційного дослідження М.В.Ільїна виступив феномен психологічного інфантилізму особистості. Предметом - психологічний інфантилізм як чинник самопрезентації особистості. Інфантилізм визначається трикомпонентною структурою, а саме психічним, соціальним і соматичним компонентами, як наслідком існування в єдності трьох рівнів системи життєдіяльності людини: психологічного, соціального, біологічного.

Автор чітко визначає мету і завдання, які конструюють дисертаційну працю, що втілюється у трьох послідовних за своїм змістом розділах.

Простежимо відповідність поставлених завдань їх виконанню.

Згідно з першою задачею здійснено теоретико-методологічний аналіз та узагальнено основні підходи до проблеми психологічного інфантилізму особистості, чинників та моделей її самопрезентації. Виокремлено клінічний та психологічний підходи до вивчення інфантилізму та проаналізовано типологію психологічного інфантилізму за переважним походженням (конституціональний, органічний, психоендокринний, соматогенний, соціокультурний), за повнотою охоплення сфер (тотальний і парціальний, психічний і психофізичний), за віком виявлення (ювенілізм). Психологічний інфантилізм розглядається в контексті просоціальної поведінки суб'єкта та у зв'язку з культурно-історичною обумовленістю. Самопрезентація визначена як процес управління уявленням або враженням про себе в оточення. Під метою самопрезентації розуміється створення і донесення свого іміджу іншим людям.

Відповідно до другого завдання, представлено модель психологічного інфантилізму особистості, зміст якої охоплює предиспозиції та поведінкові патерни самопрезентації, зокрема: примітивної невротичної імпульсивності, симбіотичної ригідної інтерперсональності, ображеної неконтактності, нарцисичної позиції, шокування недоліками оточення, залякування, лицемірної поверхневості, самовиправдальних монологів.

Згідно з третім завданням, емпірично визначено культурно-обумовлені моделі та тактики самопрезентації представників української, японської, корейської та північно-американської культурних традицій

Виконуючи четверту задачу М.В.Ільїн виявив структуру психологічного інфантилізму та обумовлені ним патерни самопрезентації представників різних культурних традицій. Встановлено, що українцям притаманне прагнення представити досконалість власного образу й відповідна вразливість до сприйняття іншими; американцям та японцям – поведінковий невияв недосконалості, їм властива схильність оцінювати свої вчинки за помилками, які здійснюють в присутності інших людей, прагнення здаватися більш компетентними порівняно з іншими; корейцям притаманна властивість уникати демонстрації недосконалості, зусиль та витрат на виконання значущих завдань, певна соціальна інтровертованість.

Виконуючи п'яту задачу розроблено кроскультурні моделі психологічного інфантилізму як чинника самопрезентації особистості. Встановлено, що серед захисних тактик самопрезентації в усіх групах найбільше значення має тактика вибачення. Водночас, представникам української культурної традиції переважно притаманною є стратегія ухилення; корейської – атрактивна поведінка, японської – звеличування себе, американської – уникання силового впливу в особистому спілкуванні. Доведено, що серед представників японської культурної традиції найбільше виражений стиль захисту – скасування; відповідно американської – альтруїзм, інтелектуалізація, розділення себе; української – пасивна агресія,

реакція формування, заперечення, знецінення інших, ізоляція, споживання, регресія та післядія.

Виконуючи шосту задачу розроблено програму соціально-психологічного тренінгу з корекції інфантилізму особистості та розвитку адекватних моделей самопрезентації. Програма передбачає актуалізацію зрілої позиції суб'єкта, розвиток навичок саморефлексії та самопрезентації, оптимізацію кроскультурних стереотипів та стереотипів сприйняття власної культури, усвідомлення інфантильної позиції та розширення світогляду зрілої особистості.

До основних здобутків дисертанта, на мою думку, можна віднести наступні переваги дисертації:

- вражає проведене кроскультурне дослідження у якому брала участь молодь з чотирьох країн: з Південної Кореї – 53 особи, з Японії – 48, з Сполучених Штатів Америки – 46 і з України – 127, загалом – 274 особи.

- запропоновану за результатами експертного оцінювання модель психологічного інфантилізму як чинника самопрезентації особистості;

- емпірично доведено функціональну обумовленість психологічного інфантилізму та моделей самопрезентації особистості, що визначається специфікою стратегій і тактик самопрезентації, особистісними predisposиціями, напруженістю механізмів психологічних захистів та полімодальністю Я;

- розроблені за результатами кроскультурного дослідження емпіричні моделі психологічного інфантилізму представників різних культурних традицій та доведена їх специфічну культурну обумовленість;

Незважаючи на досягнення дисертанта в отриманні результатів дослідження, вважаю за необхідне вказати на низку зауважень, питань та побажань:

1. У теоретичному розділі надано моделей самопрезентації психологічного інфантилізму особистості на основі експертного оцінювання. Оскільки структура інфантильної поведінки визначається передусім

культурною обумовленістю, то чи можливо привнесення експертами (20 експертів з України, Японії, США, Південної Кореї)) власних культурних поглядів в цю загальну модель і наскільки ця модель підтвердилася в емпіричних моделях репрезентації психологічного інфантилізму в кроскультурному аспекті.

2. В роботі використовувалася методика «Велика п'ятірка». Виникає питання чи вдалося встановити індивідуально-особистісні якості, що впливають на особливості прояву психологічного інфантилізму?

3. В роботі зазначено, що українцям більш притаманна самопрезентація досконалості і, що психологічний портрет українців більшою мірою відповідає ознакам інфантилізму. Хотілося б отримати додаткову інтерпретацію цих фактів.

4. На мій погляд, дослідження було б ще цікавішим, якщо враховувалися віковий і статеві критерії, які на мою думку, впливають на особливості прояву психологічного інфантилізму як чинника самопрезентації особистості.

Незважаючи на зроблені побажання та зауваження, дисертаційна праця Михайло Вікторович Ільїна «Психологічний інфантилізм як чинник самопрезентації особистості», є завершеною працею, має наукову новизну, високий рівень аналізу досліджуваної проблеми та науково - теоретичних узагальнень, а послідовність емпіричного дослідження і викладеного матеріалу свідчать про високий науково-теоретичний рівень автора дисертаційної праці та наскрізне проникнення у досліджувану проблему.

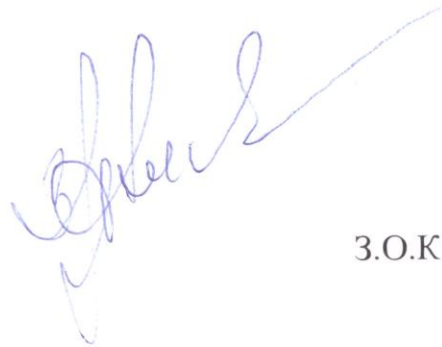
Зміст автореферату та публікацій ідентичний змісту основних положень дисертації.

Усе викладене вище дає підстави для висновку про те, що дисертація Михайло Вікторович Ільїна «Психологічний інфантилізм як чинник самопрезентації особистості», відповідає всім вимогам, які висуваються п.11, п.12, та п.13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника»,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, які висуваються до дисертацій", а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук зі спеціальності 19.00.01 – загальна психологія, історія психології.

Офіційний опонент:

доктор психологічних наук, професор
зав.кафедрою загальної психології і
психології розвитку особистості
ОНУ імені І.І.Мечникова

З.О.Кіреєва

Підпис громад.	<u>З.О.Кіреєва</u>
посада	<u>зав. кафедр</u>
ЗАВІРЯЮ:	
Проректор ОНУ імені І. І. Мечникова	
<u>Закорощенко О. В.</u>	

